

MARKANTE MOMENTEN

Vanaf het opleveren van de Kennis-synthese onderwijs palliatieve zorg is er heel veel gebeurd op het gebied van optimaliseren van het onderwijs over palliatieve zorg. Een greep uit belangrijkste mijlpalen en hoogt punten van de laatste acht jaar.

VOORJAAR 2016

VUmc Academie voert de zogeheten **Kennisynthese onderwijs en palliatieve zorg** uit. Hier komt de volgende conclusie uit voort: 'Door het ontbreken van landelijke regie en samenwerking gaat veel van de positieve energie

verloren in versnippering en het ontbreken van samenhang. Hierdoor is er geen structurele inbedding van palliatieve zorg in het onderwijs op alle niveaus.' Het bevat vijf aanbevelingen die, bij nadere uitwerking, moeten leiden tot een landelijk zichtbaar, toekomstgericht, efficiënt en kwalitatief structureel ingebed onderwijs-aanbod voor alle (toekomstige) professionele zorgverleners in de palliatieve zorg.

DECEMBER 2018

Het symbolische startsein van het programma, gegeven in een **kick off**. De eerste O²PZ Award uitgereikt aan Wim Jansen, die vanaf het begin betrokken is geweest bij het programma en een grote bijdrage heeft geleverd aan het verbinden van meerdere initiatieven van onderwijs en opleiden palliatieve zorg.

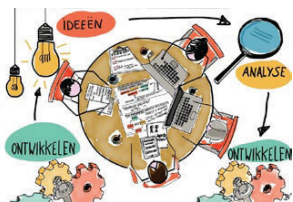

2016

2017

2018

2019

SEPTEMBER 2017

De kennisynthese en de aanbevelingen hebben geleid tot een vervolgpdracht, waarin het rapport **Uitwerking van de aanbevelingen Kennisynthese Onderwijs Palliatieve Zorg** uitgewerkt is. In dit rapport is een regie-model uitgewerkt waarbinnen een Programma-raad, een Kwaliteitswerkgroep en een Landelijke Onderwijsknooppunt de kern vormen.

APRIL 2018

VUmc Academie is door ZonMw uitgenodigd om een **subsidieaanvraag** uit te werken rond de volgende punten: een pilot met betrekking tot regionale knooppunten Onderwijs Opleiding Palliatieve Zorg, het vertalen en borgen van basiscompetenties uit het Onderwijsraamwerk in de eindtermen van opleidingen en het ontwikkelen van een framework bij- en nascholing.

OKTOBER 2018

Na honorering door ZonMw gaat **programma I van O²PZ** van start.

MAART 2019

De tweede O²PZ-award wordt uitgereikt aan **Judith Westen en Franca Warmenhoven**. Ze zijn beiden projectleiders van Pasemeco. De door Pasemeco beschreven EPA's en ontwikkelde toolbox zijn een belangrijke bouwsteen voor het implementeren van palliatieve zorg in de curricula van de geneeskundige opleidingen.

Kijk je naar de ziekte of zie je een mens?

SEPTEMBER 2020

De mini-documentaire **Kijk je naar de ziekte of zie je een mens?** verschijnt. De documentaire bestaat uit interviews met zorgprofessionals, die vertellen over hun ervaringen met palliatieve zorg en onderwijs. Voor docenten die het willen gebruiken als lesmateriaal, is er een handleiding met leerdoelen en opdrachten beschikbaar. www.youtube.com/@o2pzvumc336 www.o2pz.nl/documenten+voor+linkjes+openbaar

2020

NOVEMBER 2019

Het **e-book Palliatieve zorg: optimalisatie begint bij onderwijs** verschijnt. Het is geschreven op basis van het gelijknamige symposium in oktober 2019. In het e-book staan tips en tools ter inspiratie. www.o2pz.nl/documenten+voor+linkjes+openbaar

JUNI 2020

Tijdens de programmabijeenkomst wordt de **O²PZ-award** voor de derde keer uitgereikt. Dit keer aan programmamanager **Marijke Dericks-Issing**. De projectleiders noemden haar vermogen om met essentiële belangenbehartigers aan tafel te komen en hierdoor initiatieven rondom palliatieve zorg te verbinden.

NOVEMBER 2020

O²PZ brengt het **Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** uit voor mbo, hbo en wo. Het is een praktische hulpmiddel voor onderwijsmakers, waarmee zij gericht het onderwijs over palliatieve zorg kunnen aanscherpen. Er staat in beschreven hoe het geoptimaliseerde zorgonderwijs over palliatieve zorg er uitziet voor alle zorgprofessionals op ieder opleidingsniveau. Parallel hierin ontstaat het Interprofessioneel samenwerkingsmodel.

Markante momenten

FEBRUARI 2021

Ondertekening van de formele **samenwerkingsovereenkomst** tussen VUmc Academie, PZNL en O²PZ, om een duurzame samenwerking met **Palliaweb.nl** te bestendigen.

2021

MAART 2021

Workshop op het HGZO-congres. Docenten en opleiders krijgen handvatten aangereikt om het **Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** te implementeren.

APRIL 2021

Tijdens het Symposium 'Onderwijs palliatieve zorg – word onderdeel van de oplossing' wordt de **vijfde O²PZ-award** uitgereikt aan onderwijskundige en senior-adviseur bij IKNL/PZNL, **Marjolein Verkammen**. Zij was lid van de denktank en nam later zitting in de kwaliteitswerkgroep.

MAART 2021

De **Handreiking Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0 Medisch specialisten** wordt gepubliceerd. Het is een bijlage voor de medische vervolgoopleidingen (wo+). Met behulp van deze handreiking kunnen opleidingen nagaan of en op welke wijze palliatieve zorg in het curriculum of opleidingsplan past.

APRIL 2021

De lancering van het Onderwijsplatform Palliatieve Zorg op **Palliaweb.nl**. Dit vindt plaats tijdens het symposium Onderwijs palliatieve zorg. Het is een belangrijke mijlpaal in de missie om het onderwijs in palliatieve zorg te optimaliseren. www.palliaweb.nl/onderwijs-en-opleiden-palliatieve-zorg

JUNI 2021

Lancering van het e-book **Onderwijs palliatieve zorg: word onderdeel van de oplossing**. Het is gebaseerd op de voordrachten en workshops tijdens het symposium Onderwijs palliatieve zorg, dat op 15 april 2021 werd georganiseerd door O²PZ. Het e-book is bedoeld als inspiratiebron om competenties of onderwijs over palliatieve zorg te optimaliseren.
www.issuu.com/o2pz/docs/ebook_symposium_v6_2021_spreads

SEPTEMBER 2021

ZonMw kent **vervolgsubsidie** toe aan het programma **Optimaliseren Onderwijs Palliatieve Zorg (O²PZ)**. De opgestarte initiatieven krijgen hierdoor extra tijd geborgd te worden. Er starten ook nieuwe projecten om de optimalisatie van palliatieve zorg in het onderwijs te verstevigen. De nieuwe projecten zijn: B: *'Addendum Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0 + MANP, MPA en VVO'* en C: *'Voorbij de generalist- Helderheid over specialistische expertise'*.

OKTOBER 2021

De **handreiking** verschijnt die behoort bij **Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** voor de geneeskundeopleiding bachelor - basisarts (niveau 6 en 7). Dit document helpt opleiders om na te gaan of en op welke wijze palliatieve zorg in het curriculum of opleidingsplan past.
www.o2pz.nl/documenten+voor+linkjes+openbaar

NOVEMBER 2021

Initiatief vanuit KWF om subsidie te verstrekken voor **scholing palliatieve zorg**, bedoeld voor zorgverleners die te maken hebben met patiënten met ongeneeslijke kanker. O²PZ schrijft samen met Carend en andere samenwerkingspartners de subsidieaanvraag.

OKTOBER 2021

Publicatie van het **whitepaper 'Wie is voor jouw onderwijs de ideale docent in palliatieve zorg?'**
 Het bevat een beschrijving van drie docentenprofielen. Met een checklist om te bepalen wie de best passende docent is. In maart 2023 verscheen de herziene versie.
scholingpalliatievezorg.nl

AUGUSTUS 2022

Het nieuwe **Keuzedeel palliatieve zorg voor mbo is beschikbaar**. Het is een herziening van de eerste versie, die in 2021 online kwam. Het gaat om onderwijsmaterialen waarmee docenten invulling kunnen geven aan het Keuzedeel palliatieve zorg binnen de eigen opleiding. Onderwijsontwikkelaars ConsortiumBO en Prove2Move verrijken met deze materialen ook het mbo-basisdeel voor verzorgenden ig en mbo-verpleegkundigen.
<https://palliaweb.nl/onderwijsmaterialen/keuzedeel-palliatieve-zorg-mbo>

SEPTEMBER 2022

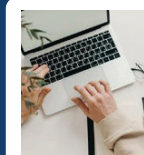
Slotevent van Edupal in Brugge. Hier vindt internationale uitwisseling plaats van ervaringen. O²PZ deelt de eigen aanpak van de implementatie van palliatieve zorg in het initiële onderwijs.

MAART 2022

Presentatie op de **Nederlands Vlaamse Wetenschapsdagen**, waarin het **Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** en implementatie daarvan in het initieel onderwijs centraal staan.

MEI 2022

Start van de Survey binnen project C. Het betreft een kwantitatieve studie naar hoe zorgverleners hun eigen expertise in palliatieve zorg omschrijven. 854 respondenten hebben gedeelgenomen.

2021

JUNI 2021

Publicatie van het document **Eerder Verworven Competenties Palliatieve Zorg**. Het document beschrijft of een student voor vrijstelling van bepaalde onderdelen van de opleiding in aanmerking komt. Ook kan het document gebruikt worden bij het ondersteunen van het doorstromen naar een hoger niveau. Het betreft vrijstellingen voor het mbo, hbo en wo.
www.o2pz.nl/documenten+voor+linkjes+openbaar

SEPTEMBER 2021

Lancering van de **Competentiescan palliatieve zorg**. Met behulp hiervan kunnen verzorgenden, verpleegkundigen en artsen onderzoeken hoe het staat met de kennis op het gebied van palliatieve zorg. Binnen vijftien minuten ziet een zorgverlener hoe deze scoort op de gedragsuitingen kennis, vaardigheden en attitude binnen de diverse CanMEDS-rollen.
www.palliaweb.nl/onderwijs/competentiescan-palliatieve-zorg

AUGUSTUS 2021

Ambassadeurs van de Onderwijsknooppunten palliatieve zorg zijn nu zichtbaar op het Onderwijsplatform op Palliaweb.nl, en stellen zich voor in een video.
www.palliaweb.nl/onderwijs/onderwijsknooppunten

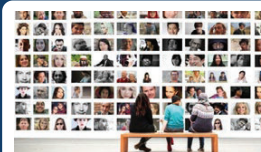
OKTOBER 2021

Start van programma II van O²PZ, dat zich gaat richten op drie doelen: als eerste het duurzaam verankeren van wat O²PZ de afgelopen drie jaar opleverde en aan de inbedding van palliatieve zorg in de geneeskundeopleidingen en de medische vervolgoopleidingen, ook wel bekend als **Project A**.

Project B richt zich op de ontwikkeling en implementatie van palliatieve zorg in de **Master Advanced Nursing Practice (MANP)**, de **Master Physician Assistant (MPA)** en **Verpleegkundige Vervolgopleidingen (VVO)**.

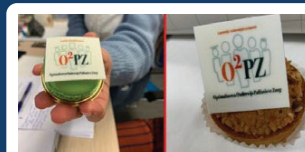
Tot slot **project C**, *'Voorbij de generalist: - Helderheid over specialistische expertise'*. Dat richt zich op de doorontwikkeling en implementatie van het **Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** voor zorgverleners, en gaat profielen formuleren van specialistische expertise in palliatieve zorg op de verschillende opleidingsniveaus.

2022

FEBRUARI 2022

Kickoff van de Expertbibliotheek. Het is aanvullend onderwijsmiddel, bedoeld voor AIOS die gebruik maken van de expertbibliotheek. De AIOS 'leent' een expert, waarna ze samen in gesprek gaan om een specifieke leervraag te beantwoorden.
<https://palliaweb.nl/netwerk-amsterdam/projecten/expertbibliotheek>

OKTOBER 2022

Aftrap van het **Landelijk Onderwijsknooppunt palliatieve zorg**. Hier komen de O²PZ-ambassadeurs van de reeds bestaande regionale Onderwijsknooppunten samen, aangevuld met afgevaardigden vanuit onderzoek, onderwijs en zorgpraktijk.

OKTOBER 2022
 Tijdens het **Nationaal Congres Palliatieve zorg** verzorgt O²PZ verschillende **workshops**.

NOVEMBER 2022

Start van de **'Interprofessionele netwerkstage palliatieve zorg'** en de **'Themapagina palliatieve zorg'**, waar opleiders en AIOS opleidingsmaterialen, tools en hulpmiddelen kunnen raadplegen. Dit is tot stand gekomen in samenwerking met de Federatie Medisch Specialististen.
www.demedischspecialist.nl/medische-vervolgoopleidingen/actuele-themas/palliatieve-zorg

Foto werk-
bezoek?

MAART 2023

Werkbezoek van minister Conny Helder van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. In Amsterdam UMC spreekt zij met diverse betrokkenen over stappen die al zijn gezet én komende jaren nog gezet gaan worden om palliatieve zorg verder in het onderwijs te optimaliseren. Er zijn ontmoetingen met ervaringsdeskundigen, zorgprofessionals en vertegenwoordigers van het initieel onderwijs in de palliatieve zorg.

MEI 2023

De 'EPA Palliatieve Zorg Basis' voor de geneeskundig specialist uit het *Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0* wordt als apart product gepresenteerd. Deze EPA beschrijft de generalistische competenties voor de geneeskundig specialist.
www.palliaweb.nl/onderwijs/interprofessioneelopleiden/download-onderwijsraamwerk-2-0.
Ga naar de versie WO niveau, pagina 11 en 12

JUNI 2023

Op het internationale congres van EAPC (European Association of Palliative Care) in Rotterdam presenteert O²PZ het project 'Voorbij de generalist', over generalistische en specialistische zorgkennis palliatieve zorg. Ook is er een **posterpresentatie** van een overzicht van het programma O²PZ.

OKTOBER 2023

Lancering van het Addendum VVO, MANP en MPA. Het is een aanvulling op het Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0, bedoeld voor de verpleegkundige vervolopleidingen en de masterstudies voor nurse practitioner en physician assistant.
palliaweb.nl

2023

2023

APRIL 2023

Het O²PZ Symposium 'Doorbreek de muren, start de interprofessionele samenwerking' vindt plaats. De goede samenwerking tussen alle zorgverleners, ook met patiënten en naasten staat centraal.

JUNI 2023

Publicatie van het e-book 'Doorbreek de muren! start de interprofessionele samenwerking!' Het is een terugblik op het gelijknamige symposium, bedoeld om de inspiratie en inhoudelijke informatie te delen.

JUNI 2023

Publicatie van de 'Onderwijsparticipatiematrix', die helpt om de mate van participatie van onderwijs inzichtelijk te maken bij onderzoek, projecten of subsidieaanvragen.

JULI 2023

Start van de tweede ronde van de Delphi-studie, onderdeel van project 'Voorbij de generalist' waar 142 respondenten (uit de eerste Delphi-ronde) in hebben geparticipeerd.
www.o2pz.nl/documenten+voor+linkjes+openbaar

2023

JUNI 2023

Start van de Delphi-studie van Project C. Het gaat om de eerste schriftelijke ronde, waar 466 zorgverleners op hebben gereageerd. Zij krijgen stellingen voorgelegd over specialisten palliatieve zorg.

OKTOBER 2023

Start van de derde ronde van de Delphi-studie, de zogenoemde dialoogtafels, in het kader van het O²PZ-project 'Voorbij de generalist'. Er is gestart met verzorgenden, er volgen dialoogtafels met mbo- en hbo-verpleegkundigen, palliatieve zorg-verpleegkundigen, verpleegkundig specialisten en physician assistants, medisch specialisten en kaderartsen.

NOVEMBER 2023

O²PZ staat met een stand op de **Landelijke Onderwijsmarkt van Consortium Beroepsonderwijs**, en geeft samen met het ConsortiumBO een workshop. Het doel is om palliatieve zorg bij het mbo onder de aandacht te brengen.

MAART 2024

Workshop op het HGZO-congres over de implementatie van het Addendum, waarbij ook best practices gedeeld worden.

JANUARI 2024

Start van de **NVMO-werkgroep palliatieve zorg**. Deze gaat zich bezighouden met interprofessioneel onderwijs, onderzoek en best practices. De aandacht reikt verder dan alleen het medisch onderwijs. www.nvmo.nl/index.php?page=322&sid=2

DECEMBER 2023

O²PZ geeft een **workshop 'Individueel leren én interprofessioneel opleiden in palliatieve zorg'** tijdens het MMV-congres van de Federatie Medisch Specialisten.

APRIL 2024

Afsluiting van **Project B: 'Addendum Onderwijsraamwerk palliatieve zorg 2.0** voor VVO, MANP en MPA'.

NOVEMBER 2024

Afsluiting van **programma II van O²PZ**. Het gaat om project A: 'Onderwijs palliatieve zorg: klaar voor de toekomst!' en project C: 'Voorbij de generalist, op zoek naar wat specialistische palliatieve zorg inhoudt'.

Symposium Onderwijs Palliatieve Zorg 11 APRIL 2024
Verandering door verankering

APRIL 2024

Symposium Onderwijs Palliatieve Zorg van O²PZ, met als thema 'Verandering door verankering'.

2024

NOVEMBER 2023

Presentatie van het project **'Voorbij de generalist'** op de Nederlands-Vlaamse Wetenschapsdagen in Antwerpen, met daarin de eerste resultaten van de Delphi-studie.

Rubriek

SAMEN WERKEN

O²PZ STREEFT ER STEEDS NAAR OM EEN VERBINDENDE FACTOR TE ZIJN. IN DEZE RUBRIEK KOMEN MENSEN AAN HET WOORD DIE OP ALLERLEI VERSCHILLENDE MANIEREN MET O²PZ SAMENWERKEN.

TEKST LAURA VAN HORIK

CLAUDIA VAN DEUDEKOM

Ervaringsdeskundige, onder andere voor het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam, en schrijver van het boek Mijn kanker is een krokodil (verschijnt in mei 2024)

Hoe is de samenwerking met O²PZ tot stand gekomen?

"Via via is O²PZ bij mij terechtgekomen. Dat heeft te maken met mijn eigen verhaal. In 2008 werd een raar vlekje op mijn voet ontdekt, dat vervolgens is uitgezaaid. Drie jaar later kreeg ik te horen dat ik nog maar hooguit twee jaar te leven had. Ik ben heel lang ziek geweest, ook in de palliatieve fase, maar door allerlei behandelingen en operaties toch beter geworden. Vanuit die ervaring weet ik hoe complex en eenzaam het soms is om palliatief te zijn."

Met wie werk je samen en hoe lang al?

"Wies Wagenaar was coördinator van het Netwerk Palliatieve Zorg Amsterdam. Zij heeft mij voorgesteld aan Marijke Dericks-Issing. Met hen werk ik sinds vorig jaar dan ook samen."

Wat houdt de samenwerking met O²PZ in?

"Ik heb in 2023 op uitnodiging van O²PZ gesproken met minister Conny Helder van VWS, samen met een andere ervaringsdeskundige, Tami Kaddouri. Vanuit ons patiëntenperspectief hebben we kunnen benadrukken dat er veel meer aandacht aan palliatieve zorg in scholing aan zorgverleners zou moeten worden besteed. Daarnaast heb ik voor O²PZ samen met Tami een podcast gemaakt over hoe

het is om ongeneeslijk ziek te zijn, waar je tegenaan loopt in de zorg en tips over wat belangrijk is voor ongeneeslijk zieke patiënten in het contact met zorgprofessionals. Dit is nu lesmateriaal. Verder was ik in 2023 spreker op het symposium van O²PZ. Ook hier heb ik het perspectief van mensen die ongeneeslijk ziek zijn en het belang van palliatieve zorg mogen toelichten."

Wat levert de samenwerking op?

"Wat ik zelf heel mooi vond, was dat niet alleen het belang van palliatieve zorg vóór patiënten door O²PZ werd benadrukt, maar dat ze ook mét patiënten hebben samengewerkt. Dat wij als gelijke partners hebben mogen meedenken, vond ik heel prettig. Ik denk dat ervaringen van patiënten en naasten zelf namelijk echt een aanvulling kunnen zijn."

Wat is in de kern van de samenwerking met O²PZ?

"Bevlogenheid, plezier, gelijkwaardigheid en betrokkenheid."

De podcast is te vinden op de website van O²PZ